

Undervisningsmateriale

VI LYTTET TIL LUTHER

IDEER TIL UNDERVISNING, AKTIVITETER OG FORLØB TIL 3.-6. KLASSE

Undervisningsmateriale – "Vi lytter til Luther"

- IDEER TIL UNDERVISNING, AKTIVITETER OG FORLØB

Forord

Undervisningsmaterialet "Vi lytter til Luther" tager udgangspunkt i 6 korte film, der introducerer eleverne til reformationen fra en dansk synsvinkel, og samtidig sætter den i perspektiv i forhold til nutidige problemstillinger og begreber, som eleverne kender fra deres egen hverdag.

Ideen bag materialet er at fortælle reformationens historie på en vedkommende måde for børn i alderen 3.-6. klasse. Samt at vise og give dem en forståelse af, hvorfor det stadig er relevant for dem, hvad der skete under reformationen.

I filmene er Hans Tausen kommet tilbage til Viborg for at finde spor efter reformationen. Her møder han pigen Alvilda, som bestemt ikke tænker, at der er meget tilbage fra reformationen, eller at den stadig kan påvirke hendes hverdag. Sammen tager de to på jagt efter spor fra reformationen.

Filmene tager udgangspunkt i nutiden, men gør også brug af historiske tilbageblik. Desuden indeholder hver film en kort animationsfilm, hvor man bliver præsenteret for Luther og en række af hovedbegivenhederne i reformationen. De 6 film kommer omkring emner som faderoprør, at holde hvad man lover, bøder, forventninger, samvittighed, sprog, skole og splittelsen af kirken i katolikker og protestanter.

Materialet egner sig især til kristendomskundskab – evt. i kombination med historie. Der er desuden mulighed for tværfagligt samarbejde med f.eks. dansk og musik.

Materialet er bygget op således, at der til hver lektion er en film af ca. 10 minutters varighed, herefter er der spørgsmål til filmen, hvor eleverne har mulighed for at reflektere, og sætte ord på egne meninger og holdninger. Der er også en eller flere aktiviteter til hver lektion, som varierer mellem individuelle, makkerpar, gruppe- og klasseaktiviteter. Til hver lektion er der også knyttet en bibelsk tekst, hvor eleverne gennem opfølgende spørgsmål kan drage paralleller til temaerne i programmerne, og til deres egen tilværelse. Dette skal give eleverne mulighed for at dykke ned i udvalgte bibelske tekster, og dygtiggøre sig i at kunne finde, forstå og genfortælle de centrale problemstillinger og budskaber. Arbejdet med de bibelske tekster kan fravælges, hvis ikke materialet skal bruges til undervisning i kristendomskundskab.

Desuden er der en række forslag til bevægelsesopgaver, lege og tværfaglige aktiviteter, som man kan vælge at inddrage i undervisningen.

De 6 film kan findes på www.dkm.dk/luther. Det er også her, at der er mulighed for at lytte til de fire bibeltekster som sange, der er henvist til i materialet, samt Sigurd Barrets 5 nye reformationssange.

God fornøjelse

Amalie Mølbach Johan og Rikke Rosenkrans Bøgh

LÆRERVEJLEDNING

Materialet arbejder med alle tre kompetencemål i kristendomskundskab for 4.-6. klasse, og lever dermed også op til målene for 3. klasse:

Livsfilosofi og etik

Eleven kan udtrykke sig nuanceret om den religiøse dimensions indhold og betydning ud fra grundlæggende tilværelsesspørgsmål og etiske principper.

Bibelske fortællinger

Eleven kan genkende temaer fra centrale bibelske fortællinger i kulturelle udtryk.

Kristendom

Eleven kan forklare, hvad kristendom er og gengive hovedtræk i kristendommens historie, herunder folkekirkenes betydning i Danmark.

Materialet er tænkt til 6 lektioner, men kan naturligvis både forkortes og forlænges efter behov.

Hver lektion består af:

- En film, der introducerer en del af reformationens historie, samt et spor fra reformationen, der sætter sit præg på nutiden.
- Mulighed for at arbejde med etiske begreber og problemstillinger som eleverne kender og bøvler med i deres egen hverdag, f.eks. samvittighed, skal man altid holde et løfte, hvad der sker, når man har gjort noget, man ikke må etc.
- Mulighed for at arbejde med spørgsmål i makkerpar og grupper.
- Mulighed for at arbejde med en aktivitet.
- Mulighed for at arbejde med en bibelsk fortælling, der er relevant for temaet.
- De fleste lektioner indeholder desuden mulighed for at supplere med lidt bevægelse.

Overordnede læringsmål:

- Eleven kan udtrykke sig om reformationen og dens betydning i kristendommens historie med særlig vægt på danske forhold og deres eget liv i dag.
- Eleven kan genkende og genfortælle udvalgte bibelske fortællinger, samt udtrykke sig om temaet og betydningen af teksten.
- Eleven kan relatere udvalgte bibelske fortællinger til egen tilværelse.
- Eleven kan redegøre for betydningen af centrale grundbegreber i kristendommen som skyld, tilgivelse, håb og frelse.
- Eleven kan genkende, arbejde med, reflektere over og udtrykke sig om etiske problemstillinger og principper, og relatere det til sit eget hverdagsliv.

1. lektion

LUTHERS FADEROPRØR**Resume af filmen** varighed: 9.41 min

Hans Tausen kommer tilbage til Viborg 500 år efter reformationen for at se, hvordan det er gået. Men meget er forandret på 500 år, og det er svært at finde rundt. Heldigvis møder han pigen Alvilda, og sammen går de på opdagelse for at finde spor efter reformationen. Alvilda er dog noget skeptisk. Hendes lærer har godt nok fortalt om reformationen, og at man stadig den dag i dag kan finde spor efter den i samfundet, men hun har aldrig set nogle spor. Tausen fortæller Alvilda om Luther, der i et tordenvejr lover Gud, at hvis han overlever, vil han vie sit liv til Gud og blive munk. Også selv om hans far vil blive vred, for faren vil nemlig have, at Luther skal læse jura. Alvilda tror ikke helt på, at Luther er skyld i, at hun tør sige sine forældre imod. Til gengæld kender hun godt det med at love Gud noget, når man er bange. Hun har engang lovet Gud at besøge sin bedstemor mere, hvis bare bedstemoren blev rask igen. Og hun kom også til at love at tømme opvaskemaskinen. Men det glemte hun alt om, da hendes bedstemor blev rask igen. Alvilda er ikke bange for, at Gud er sur på hende, fordi hun har glemt sit løfte. Men hun synes, at man skal holde, hvad man lover, så hun tager afsted for at besøge sin bedstemor. Alvilda og Hans Tausen aftaler at mødes igen næste dag.

Find på en ny overskrift

Find en ny overskrift til afsnittet.

Overvej hvad hovedtemaet i afsnittet er.

Spørgsmål

Gå sammen to og to og svar på følgende spørgsmål:

- Hvem siger man startede reformationen i Danmark?
- Hvorfor er Hans Tausen rejst til nutiden?
- Hvorfor valgte Luther at blive munk?
- Hvad siger Hans Tausen er det første spor efter Luther og reformationen?
- Hvis du kunne rejse i tiden, hvilken tid ville du så rejse til, og hvorfor?
- Kom med eksempler på, hvad der er ændret i Danmark, siden Hans Tausen levede her.
- Har du nogensinde lovet noget, du ikke har holdt? Og hvad skete der så?
- Må man bryde et løfte? Eller skal man holde, hvad man lover? Og hvorfor/hvorfor ikke?
- Kan man bede Gud om hjælp, hvis man står i en svær situation?
- Giv eksempler på, hvad du bestemmer derhjemme, og hvad dine forældre bestemmer.

Gå sammen med et andet makkerpar og snak om, hvad I har svaret til spørgsmålene.

Fælles klassesamtale.

LÆRINGSMÅL

Jeg kan læse og forstå spørgsmålene.

Jeg kan svare på spørgsmålene.

Jeg kan reflektere over spørgsmålene og sætte ord på, hvad jeg selv mener.

1. lektion

LUTHERS FADEROPRØR**Aktivitet****TEGN ELLER OPFØR "JONAS OG HVALEN"****Til de yngste:**

Lyt til sangen "Jonas og hvalen" fra "Sigurd fortæller Bibelhistorier". Eller få historien læst højt enten fra "Sigurd fortæller Bibelhistorier" eller Bibelen.

Mens I hører "Jonas og hvalen", skal I tegne en tegning fra historien.

Til de ældste:

Gå i grupper af 3-6 elever.

Læs fortællingen "Jonas og hvalen". Snak i grupperne om, hvad historien handler om, og hvad budskabet er?

Omskriv "Jonas og hvalen" til en moderne historie. Bliv gerne inspireret af spørgsmålene fra opgave 1, og Alvildas konklusion om, at man skal holde, hvad man lover.

Pas på at jeres historie ikke bliver for lang.

I skal nu opføre jeres nye historie som teaterstykke. Fordel rollerne, og øv jer i gruppen.

Opfør jeres historie som et teaterstykke for resten af klassen.

LÆRINGSMÅL

Jeg kan fortælle, hvad "Jonas og hvalen" handler om.

Jeg kan finde og forstå budskabet i historien.

1. lektion

LUTHERS FADEROPRØR**Bibelsk fortælling****"JONAS OG HVALEN"**

- Hvad gør Jonas, da Gud siger, han skal tage til Nineve?
- Hvad sker der, da Jonas bliver kastet i havet?
- Hvorfor stikker Jonas af?
- Hvilke ligheder er der imellem historien om Jonas og hvalen og filmen med Alvilda og Hans Tausen?
- Skal man holde, hvad man lover? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Hvorfor bliver Jonas vred over, at Gud ikke udsletter Nineve?

Til læreren: Da den bibelske fortælling i denne lektion indgår i aktiviteten, kan disse spørgsmål være et alternativ til aktiviteten eller supplere aktiviteten.

VIDSTE DU...

På Luthers tid kunne man kun læse fire fag på universitetet, nemlig teologi, medicin, jura og filosofi.

LÆRINGSMÅL

Jeg kan læse og forstå spørgsmålene

Jeg kan svare på spørgsmålene

Jeg kan reflektere over spørgsmålene og sætte ord på, hvad jeg selv mener.

Jeg kan genkende temaet i historien om

"Jonas og hvalen" i filmen med Alvilda og Hans Tausen

Jeg kan relatere den bibelske fortælling til min egen tilværelse.

TIL LÆREREN:

Til hver lektion er der knyttet en bibelsk tekst, hvor eleverne gennem opfølgende spørgsmål kan drage paralleller til temaerne i programmerne og til deres egen tilværelse.

Dette skal give eleverne mulighed for at dykke ned i udvalgte bibelske tekster, og dygtiggøre sig i at kunne finde, forstå og genfortælle de centrale problemstillinger og budskaber. Arbejdet med de bibelske tekster kan fravælges, hvis ikke materialet skal bruges til undervisning i kristendomskundskab.

2. lektion

LUTHER OG AFLADSBREVENE**Resume af filmen** varighed: 14.33 min

Da Hans Tausen og Alvilda mødes, er Alvilda sur. Sur på sin far, og sur på sig selv. Hun glemte nemlig sine cykellygter, da hun cyklede over til sin veninde, og så mødte hun politiet. Alvilda er godt nok ikke gammel nok til at få en bøde, men hendes far blev sur, og det betyder ingen nye sneakers til Alvilda.

Hans Tausen er bare glad for, at hun ikke skal betale penge til præsten, for han var bange for, at afladshandlen igen var indført i Danmark. Han fortæller Alvilda om, hvordan han som barn sammen med sin far købte aflad til sin bedstefar, så han ikke skulle pines så længe i skærsilden. Alvilda synes, det er uretfærdigt, at man kunne købe sig til et godt liv i himlen, hvis man var rig, men skulle pines, hvis man var fattig, og Tausen fortæller, at det syntes Luther også, der var noget galt med, og derfor slog han 95 teser op på kirkedøren i Wittenberg for at diskutere det med sine kolleger. Og Alvilda overvejer, om man egentlig bare kan betale sig fra det, når man har gjort noget forkert, og om det er en god løsning.

Find på en ny overskrift

Find en ny overskrift til afsnittet.

Overvej hvad hovedtemaet i afsnittet er.

Spørgsmål

Gå sammen to og to og svar på følgende spørgsmål:

- Hvorfor er Alvilda ked af det?
- Hvad er aflad?
- Hvorfor betalte man aflad?
- Hvad skulle man i skærsilden?
- Hvor længe skulle man være i skærsilden?
- Hvorfor var det en fordel at være rig før reformationen - også når man døde?
- Dengang satte Luther teser op på kirkedøren for at skabe debat og forandring.
Hvad gør man i dag?
- Hvordan kommer man i himlen i dag?
- Kan man betale sig fra at have gjort noget forkert?
- Hvad er en bødes funktion?

Gå sammen med et andet makkerpar og snak om, hvad I har svaret til spørgsmålene.

Fælles klassesamtale.

LÆRINGSMÅL

Jeg kan læse og forstå spørgsmålene.

Jeg kan svare på spørgsmålene.

Jeg kan reflektere over spørgsmålene og sætte ord på, hvad jeg selv mener.

2. lektion

LUTHER OG AFLADSBREVE**Aktivitet**

TEGN SKÆRSILDEN OG AFLADSBREVE. ELLER LAV JERES EGNE TESER.

Til de yngste:

Tegn henholdsvis skærsilden og himlen – hvordan forestiller du dig, der ser ud?

Til de ældste:

Opgave 1

Lav et afladsbrev, som beskriver en synd, og hvad det koster at købe sig fri af den. Lav det flot, så man "får noget for pengene".

Opgave 2

Martin Luther skrev 95 teser, som han hængte op på en kirkedør i Wittenberg. Teseerne var forslag til ting, som Luther mente skulle ændres ved kirken.

Her er 5 af Martin Luthers teser i moderne fortolkning:

- Kirken må ikke kræve penge af folk, for at de skal undgå skærsilden.
- Paven og præsterne kan ikke tilgive folk. Det er kun Gud, der kan det.
- Hvis man tror, at man kan blive tilgivet ved at købe et afladsbrev, så tror man fejl
- Hvis man fortryder noget, skal man tilgives. Og det skal ikke koste penge.
- Det vigtigste i verden er gøre noget godt og kærligt over for andre.

(Fra "Sigurd fortæller om Luther", Politikens Forlag)

Lav jeres egne teser. Om noget I synes bør laves om, måske i jeres klasse, på skolen eller derhjemme.

LÆS DE 95 TESER I NY OVERSÆTTELSE PÅ

<http://www.folkekirken.dk/om-troen/reformation/luther/luthers-skrifter/95-teser-mod-afladen>

2. lektion

LUTHER OG AFLADSBREVENE**Bibelsk fortælling****"DEN FORTABTE SØN"**

Lyt til sangen "Sønnen, der stak af" fra "Sigurd fortæller Bibelhistorier". Eller læs lignelsen om "Den fortabte søn" enten fra "Sigurd fortæller Bibelhistorier" eller Bibelen.

- Hvad gjorde sønnen med de penge, han fik af sin far?
- Hvorfor kom han tilbage til sin far?
- Hvordan reagerer faren, da sønnen kommer tilbage?
- Hvorfor tror du, faren reagerer sådan?
- Hvad ville du have gjort, hvis du var faren?
- Hvad handler lignelsen om?
- Hvilket fælles tema er der imellem lignelsen om "Den fortabte søn" og filmen med Alvilda og Hans Tausen?
- Hvor mange nye chancer får man i livet?

LÆRINGSMÅL

Jeg kan læse og forstå spørgsmålene.

Jeg kan svare på spørgsmålene.

Jeg kan reflektere over spørgsmålene og sætte ord på, hvad jeg selv mener.

Jeg kan genkende temaet i lignelsen om "Den fortabte søn" i filmen med Alvilda og Hans Tausen.

Jeg kan relatere den bibelske fortælling til min egen tilværelse.

TIL LÆREREN:

Til hver lektion er der knyttet en bibelsk tekst, hvor eleverne gennem opfølgende spørgsmål kan drage paralleller til temaerne i programmerne og til deres egen tilværelse.

Dette skal give eleverne mulighed for at dykke ned i udvalgte bibelske tekster, og dygtiggøre sig i at kunne finde, forstå og genfortælle de centrale problemstillinger og budskaber. Arbejdet med de bibelske tekster kan fravælges, hvis ikke materialet skal bruges til undervisning i kristendomskundskab.

2. lektion

LUTHER OG AFLADSBREVENE**Bevægelse****STOLELEG MED REFORMATIONSSANGE**

Stil stolene midt i rummet, i to rækker med ryglænet imod hinanden. Der skal være en stol mindre end antal elever. Eleverne skal nu gå i ring om stolene, imens de lytter til en af Sigurd Barrets reformationssange (kan streames fra www.dkm.dk/luther). Når musikken stopper, skal alle sætte sig på en stol. Den der ikke finder en stol at sidde på, udgår af legen, og du fjerner endnu en stol, så der stadig er en stol mindre end antal elever. Legen slutter, når der kun er én deltager tilbage.

INGEN REFORMATION UDEN BOGTRYKKEKUNSTEN

På Luthers tid stod Europa midt i en medierevolution, der på mange måder minder om den, vi har set med internettet og de sociale medier de seneste årtier.

Reformationen var nemlig aldrig blevet til noget uden bogtrykkerkunsten, som Gutenberg lige havde opfundet.

Læs om bogtrykkerkunsten og reformationen hos Folkeuniversitetet.

Her er også masser af baggrundsviden om reformationen.

https://reformation.fuau.dk/media/6740/reformationen_final_web_opslag.pdf

BOD OG AFLAD

For en kort gennemgang af forskellen på bod og aflad læs f.eks. Gyldendals "Den store danske":

http://denstoredanske.dk/Sprog,_religion_og_filosofi/Religion_og_mystik/Dogmatik/aflad

3. lektion

LUTHER OG FORVENTNINGERNE

Resume af filmen varighed: 9.45 min

Alvilda synes, der er mange forventninger, hun skal leve op til. Både fra sine venner, sine forældre og sig selv. Sådan havde Hans Tausen det også, da han var på Alvildas alder. Men dengang handlede det mest om, hvad Gud forventede af ham. Og sådan havde Luther det også. Lige indtil det gik op for ham, at det måske slet ikke handlede om at gøre en masse på den rigtige måde for at Gud skulle elske ham. For ingen mennesker kan gøre alt perfekt. Måske elskede Gud ham ikke for alt det, han gjorde. Måske blev man slet ikke frelst på grund af sine gerninger, men på grund af sin tro. Hans Tausen mener, at Alvilda også kan lære lidt af det. Han er nemlig ret sikker på, at hendes forældre ikke elsker hende på grund af det, hun gør, men fordi hun er deres barn. Det synes Alvilda er en rar tanke: At hun ikke bliver elsket for det hun gør, men fordi hun er den, hun er. Også selv om det ikke betyder, at hun kan slippe for at rydde op på sit værelse. For som Luther sagde: "Gode gerninger gør ikke en god mand. En god mand gør gode gerninger".

Find på en ny overskrift

Find en ny overskrift til afsnittet.

Overvej hvad hovedtemaet i afsnittet er.

Spørgsmål

Gå sammen to og to og svar på følgende spørgsmål:

- Hvorfor synes Alvilda, at hun har det hårdt?
- Hvad er Luthers nye tanke, som han får oppe i tårnet i Wittenberg?
- Hvad føler du, at du skal leve op til – og hvorfor? Hvor kommer forventningerne fra?
- Hvorfor elsker dine forældre dig? Hvem elsker du? Og hvorfor?
- Bliver vi elsket for det vi gør, eller dem vi er?
- Kender I situationer, hvor I ikke har kunnet koncentrere jer om andet, fordi I har bekymret jer over noget, der har fyldt alt? Og når I ikke bekymrede jer over det mere, så fik I overskud til noget andet?
- Hvorfor gør vi gode ting for andre?

Gå sammen med et andet makkerpar og snak om, hvad I har svaret til spørgsmålene.
Fælles klassesamtale.

LÆRINGSMÅL

Jeg kan læse og forstå spørgsmålene.

Jeg kan svare på spørgsmålene.

Jeg kan reflektere over spørgsmålene og sætte ord på, hvad jeg selv mener.

3. lektion

LUTHER OG FORVENTNINGERNE

Aktivitet og bevægelse

FORVENTNINGS-FRUGTSALAT

Klassen sætter deres stole i en cirkel og sætter sig på en stol. Læreren opstiller en række påstande, og er man enig i påstanden, rejser man sig op og bytter plads med en anden, som også har rejst sig.

Det kan være vigtigt, at man inden denne aktivitet tager en snak med sin klasse om, hvad aktiviteten går ud på. At det er vigtigt at være ærlig, og det er ok, at man er den eneste, som har rejst sig op. Denne øvelse handler om at lære sig selv bedre at kende. Det handler ikke om at rejse sig, når de andre rejser sig, men kun når man selv er enig. Dette kan være svært for eleverne, og det kan derfor være vigtigt at italesætte det, inden man laver aktiviteten. Ved nogle af påstandene vil nogle af eleverne garanteret være enige, men ikke turde at rejse sig, fordi de tror, der er et forkert svar. Det er vigtigt at italesætte, at der ikke er rigtige eller forkerte svar på påstandene.

Påstande:

- Alle, som synes, det er vigtigt, at man klarer sig godt i fagene i skolen, rejser sig op.
- Alle, hvis mor og far synes, det er vigtigt at I klarer jer godt i fagene i skolen, rejser sig op.
- Alle, som synes, at man skal klare sig godt i fagene i skolen for at være et godt menneske, rejser sig op.
- Alle, som synes, det er vigtigt, at man ser godt ud, hvis man skal have nye venner, rejser sig op.
- Alle, som går til en sport eller anden fritidsaktivitet, rejser sig op.
- Alle som synes, der er mange forventninger til dem, rejser sig op.
- Alle, som synes, det er vigtigt at lave lektier, rejser sig op.
- Alle, som synes, det er vigtigt, at man er sammen med sine venner i sin fritid, rejser sig op.
- Alle, som synes, det er vigtigt at rydde op på sit værelse, rejser sig op.
- Alle, som synes, de er gode i skolen, rejser sig op.
- Alle, som synes, de kunne blive bedre i skolen, rejser sig op.
- Alle, som synes, de er perfekte, rejser sig op
- Alle, som synes, det er vigtigt at være perfekt, rejser sig op
- Alle, som har en ven eller en veninde, fordi han eller hun altid gør alting perfekt, rejser sig op.
- Alle, som tænker, at deres forældre synes, de skal være perfekte, rejser sig op.
- Alle, som tænker, at deres forældre kun elsker dem, hvis de gør alting rigtigt, rejser sig op.
- Alle dem, der aldrig har gjort noget forkert, rejser sig op.
- Alle dem, der er bange for ikke at gøre det godt nok, rejser sig op.
- Alle, som har prøvet at aflevere noget til læreren, selv om de syntes, de godt kunne have gjort mere ud af det, rejser sig op.
- Alle dem, der synes, det sommetider er hårdt at leve op til andres forventninger, rejser sig op.
- Alle dem, som synes, det sommetider er hårdt at leve op til sine egne forventninger, rejser sig op.

Denne aktivitet skulle gerne give eleverne en ide om, at ingen er perfekte, og at de ikke er de eneste, der tumler med egne og andres forventninger – i en ramme, hvor den fysiske aktivitet med tilhørende grin og tumult giver mulighed for at sætte tanker i gang om nogle ting, der ellers kan være svære at snakke om, uden det bliver for meget.

Tag efterfølgende en fælles snak om, hvor forventninger kommer fra, og hvordan man kan finde en balance mellem at gøre sit bedste uden at det bliver for meget, og man stiller urealistiske krav til sig selv.

3. lektion

LUTHER OG FORVENTNINGERNE**Bibelsk fortælling****”DEN AF JER, SOM ER UDEN SYND, SKAL KASTE DEN FØRSTE STEN”**

Læs bibelteksten ” Kvinden grebet i ægteskabsbrud” (Den af jer, som er uden synd, skal kaste den første sten), Johannesevangeliet, kapitel 8

- Hvem siger Jesus skal kaste den første sten?
- Hvem kaster den første sten?
- Hvad siger Jesus til kvinden?
- Hvad handler lignelsen om?
- Hvilke ligheder er der imellem lignelsen om at kaste den første sten og filmen med Alvilda og Hans Tausen?

Alternativt kan I arbejde med Romerbrevet, som var den tekst, der satte gang i Luthers tanker. Dog er Romerbrevet en svær tekst at arbejde med i 3-6 klasse.

Hvis I vil arbejde mere med bibeltekster, er det oplagt at tage fat i en sammenligning af forskellen på beskrivelsen af Gud i Det Gamle Testamente og Det Nye Testamente. Sammenlign tekster fra henholdsvis Det Gamle Testamente og Det Nye Testamente, og arbejd med temaer som vrede/straf og tilgivelse.

BLIV INSPIRERET

Ph.d. og højskolelærer Christian Hjortkjær har skrevet en artikel om unge, skam, forventninger og hvad vi kan bruge Luther til i dag.

Læs den som baggrundsviden på www.information.dk/debat/2017/03/kast-luthers-arv-favnen-paa-unge-kald-guds-skyld-kristendom

4. lektion

LUTHERS SAMVITTIGHED

Resume af filmen varighed: 8.35 min

Alvilda har brug for et godt råd, for hendes gode veninde mobber en af de andre piger fra klassen. Hendes veninde vil ikke stoppe, og hun har sagt, at hun ikke vil være veninder med Alvilda mere, hvis Alvilda siger det til en voksen. Men det føles også forkert ikke at gøre noget. Heldigvis har Hans Tausen også prøvet, at hans samvittighed har sagt noget andet end det, andre ville have ham til. Han røg endda i fængsel for det, men så fortsatte han bare med at prædike ud af fængselsvinduet. Og Luther blev endda erklæret fredløs, da han valgte at følge sin samvittighed. Det får Alvilda til at tænke over, hvem der egentlig bestemmer, hvad der er rigtigt og forkert. Og hun finder også ud af, hvad hun skal stille op med veninden, der mobber.

Find på en ny overskrift

Find en ny overskrift til afsnittet.

Overvej hvad hovedtemaet i afsnittet er.

Spørgsmål

Gå sammen to og to og svar på følgende spørgsmål:

- Hvad er det for et problem, Alvilda har i sin klasse?
- Hvorfor kunne kirken ikke lide Luther?
- Hvad skete der med Luther efter retssagen?
- Hvad gjorde Hans Tausen, da han blev fængslet?
- Hvem bestemmer egentlig, hvad der er rigtigt og forkert?
- Fortæl om en situation, hvor du har været i tvivl om, hvad der var rigtigt at gøre.
Hvad gjorde du så?
- Hvad er samvittighed?
- Samvittighed eller regler – hvad vejer tungest?

Gå sammen med et andet makkerpar og snak om, hvad I har svaret til spørgsmålene.

Fælles klassesamtale.

LÆRINGSMÅL

Jeg kan læse og forstå spørgsmålene.

Jeg kan svare på spørgsmålene.

Jeg kan reflektere over spørgsmålene og sætte ord på, hvad jeg selv mener.

4. lektion

LUTHERS SAMVITTIGHED**Aktivitet****HVAD ER SAMVITTIGHED**

Tegn "samvittighed". Der skal indgå en tankeboble.

Aktivitet**HVORNÅR ER DET OKAY AT BRYDE REGLERNE?**

Lav i klassen en ja-side og en nej-side. Eleverne skal flytte sig fysisk alt efter, om de synes påstanden er rigtig eller forkert.

- Er det okay at bryde reglerne, hvis en anden person ellers kommer til skade?
- Er det okay at bryde reglerne, hvis man synes, reglerne er forkerte?
- Er det okay at bryde reglerne, hvis man ikke selv har lavet dem?
- Er det okay at bryde reglerne, hvis de er uretfærdige?
- Er det okay at bryde reglerne, hvis der ikke er en straf?
- Er det okay at bryde reglerne, hvis man ikke kender dem?
- Er det okay at bryde reglerne, hvis det ikke går ud over andre?
- Er det okay at bryde reglerne, hvis det er for at hjælpe en anden?
- Er det okay at bryde reglerne, hvis man er i krig?

Lad eleverne sætte ord på deres valg. Enten ved at lade en elev fra henholdsvis ja- og nej-siden forklare sit ståsted, eller ved at lade eleverne på hver side af ja/nej-stregen snakke sammen om begrundelserne for, at de har valgt, som de har, og efterfølgende lade de to grupper argumentere mod hinanden.

Understøt det filosofiske i spørgsmålene, hvor intet er sort/hvidt, og man kan argumentere for og imod.

4. lektion

LUTHERS SAMVITTIGHED**Bibelsk fortælling****”DEN BARMHJERTIGE SAMARITANER”**

Lyt til sangen om ”Den barmhjertige samaritaner” fra ”Sigurd fortæller Bibelhistorier”. Eller læs lignelsen om ” Den barmhjertige samaritaner” enten fra ”Sigurd fortæller Bibelhistorier” eller Bibelen.

Forslag til de yngste: Se den på youtube som LEGO-film. Den findes i et utal af versioner.

- Hvad gjorde røverne ved manden?
- Hvem gik forbi og lod den sårede mand ligge alene tilbage?
- Hvorfor tror du, at samaritaneren hjalp?
- Hvad handler lignelsen om?
- Hvilke ligheder er der imellem lignelsen om ”Den barmhjertige samaritaner” og filmen med Alvilda og Hans Tausen?

TIL LÆREREN:

Til hver lektion er der knyttet en bibelsk tekst, hvor eleverne gennem opfølgende spørgsmål kan drage paralleller til temaerne i programmerne og til deres egen tilværelse. Dette skal give eleverne mulighed for at dykke ned i udvalgte bibelske tekster, og dygtiggøre sig i at kunne finde, forstå og genfortælle de centrale problemstillinger og budskaber. Arbejdet med de bibelske tekster kan fravælges, hvis ikke materialet skal bruges til undervisning i kristendomskundskab.

LÆRINGSMÅL

Jeg kan læse og forstå spørgsmålene.

Jeg kan svare på spørgsmålene.

Jeg kan reflektere over spørgsmålene og sætte ord på, hvad jeg selv mener.

Jeg kan genkende temaet i lignelsen om ”Den barmhjertige samaritaner” i filmen med Alvilda og Hans Tausen.

Jeg kan relatere den bibelske fortælling til egen tilværelse.

4. lektion

LUTHERS SAMVITTIGHED**Bevægelse****REFORMATIONS-BOMBEBOLD**

Aktiviteten kræver en bold.

Alle stiller sig i en rundkreds og kigger ind mod midten. Man kaster nu en bold rundt i kredsen. Man må kaste til, hvem man vil i kredsen. Når man kaster bolden, skal man samtidig sige et ord, der har noget med reformationen at gøre. F.eks. bod, protestant, munk, helgen, aflad, katolik, tese etc.

Når en person taber bolden, gælder det for alle om, hurtigst muligt at kaste sig ned på jorden i bombeskjul. Den der kaster sig ned på jorden som den sidste, bliver "ramt" og går ud af legen og sætter sig uden for kredsen.

Legen kan gøres sværere ved, at "bomben" også springer, hvis en af deltagerne ikke kan komme i tanker om et reformations-ord, inden de øvrige deltagere har talt til 5 (eller 10, alt efter sværhedsgrad).

2. VERDENSKRIG OG MODSTANDSBEVÆGELSEN

Et klassisk eksempel på samvittighed over regler er de danskere, der hjalp jøder til Sverige under 2. Verdenskrig.

I kan også tage fat i modstandsbevægelsen, hvis I vil arbejde videre med temaet.

5. lektion

LUTHER, SKOLEN OG SPROGET**Resume af filmen** varighed: 12.23 min

Alvilda har fundet endnu et spor efter reformationen. Hendes lærer har nemlig fortalt, at reformationens tanker var med til at udbrede skoler i Danmark. Og den havde også indflydelse på, at vi i dag taler dansk i stedet for plattysk eller latin. Hans Tausen fortæller om, hvordan han messede på latin som ung munk, og om Luther, der gemte sig på slottet Wartburg, og brugte tiden på at oversætte Det Nye Testamente til tysk, fordi han mente, det var vigtigt, at folk selv kunne læse, hvad der stod i bibelen. Han synes, det er vildt, at Alvilda i dag har alle mulige forskellige fag i skolen, men han bliver især begejstret, da han hører, at hun har musik og synger morgensang. Også selv om det ikke altid er salmer. Faktisk bliver han så begejstret, at han foreslår, de skal få gang i en fællessang lige midt i Viborg.

Find på en ny overskrift

Find en ny overskrift til afsnittet.

Overvej hvad hovedtemaet i afsnittet er.

Spørgsmål

Gå sammen to og to og svar på følgende spørgsmål:

- Hvad er det for et nyt spor, som Hans Tausen har fundet efter Luther og reformationen?
- Hvad var problemet ved, at der blev talt latin i kirken før reformationen?
- Hvad lavede Luther, mens han gemte sig på Wartburg?
- Hvorfor var det vigtigt for Luther, at folk selv kunne læse i bibelen?
- For Luther var det vigtigt, at man fik en stærk tro. Hvordan tror I, man får en tro?
- Hvorfor er det en fordel, at du selv kan læse en tekst frem for at nogen skal fortælle dig, hvad der står?

Gå sammen med et andet makkerpar og snak om, hvad I har svaret til spørgsmålene.
Fælles klassesamtale.

LÆRINGSMÅL

Jeg kan læse og forstå spørgsmålene.

Jeg kan svare på spørgsmålene.

Jeg kan reflektere over spørgsmålene og sætte ord på, hvad jeg selv mener.

5. lektion

LUTHER, SKOLEN OG SPROGET**Aktivitet****SANGANALYSE AF "JEG TROR IKKE, GUD KUN LYTTET TIL LATIN."**

Lav en sanganalyse af "Jeg tror ikke, Gud kun lytter til latin". Både teksten og sangen ligger på www.dkm.dk/luther.

Sanganalyse for de yngste:

- Hvem har skrevet sangen?
- Hvad handler sangen om?
- Hvad er budskabet i sangen?

Sanganalyse for de ældste:

- Hvem har skrevet sangen?
- Hvad handler sangen om?
- Hvor mange strofer er der i sangen? Hvor mange vers er der i hver strofe?
- Hvilken fortællertype er der? Hvem er fortælleren?
- Bliver der brugt metaforer, gentagelser af sætninger og ord?
- Er der enderim, bogstavrim?
- Hvad er temaerne i sangen?
- Hvilke tanker sætter sangen i gang hos dig? Er der dele af sangen du synes er særlig interessante?
- Hvad er budskabet i sangen?

Alternativ til "Jeg tror ikke, Gud kun lytter til latin" kunne være "Vor Gud han er så fast en borg" skrevet af Martin Luther, 1528. Eller Sigurd Barrett og Eskild Dohns gendigtning af Luthers salme: "Gud er en stærk og sikker borg", der ligger som både tekst og musik på www.dkm.dk/luther.

5. lektion

LUTHER, SKOLEN OG SPROGET**Bibelsk fortælling**
”BABELSTÅRNET”

Lyt til sangen om ”Babelstårnet” fra ”Sigurd fortæller Bibelhistorier”. Eller læs teksten enten fra ”Sigurd fortæller Bibelhistorier” eller Bibelen.

- Hvorfor ville menneskene bygge et højt tårn?
- Hvorfor gør Gud sådan, at menneskene pludselig taler forskellige sprog?
- Hvad handler bibelteksten om?
- Hvilke fordele og ulemper er der ved, at mennesker taler forskellige sprog?

TIL LÆREREN:

Til hver lektion er der knyttet en bibelsk tekst, hvor eleverne gennem opfølgende spørgsmål kan drage paralleller til temaerne i programmerne og til deres egen tilværelse. Dette skal give eleverne mulighed for at dykke ned i udvalgte bibelske tekster, og dygtiggøre sig i at kunne finde, forstå og genfortælle de centrale problemstillinger og budskaber. Arbejdet med de bibelske tekster kan fravælges, hvis ikke materialet skal bruges til undervisning i kristendomskundskab.

LÆRINGSMÅL

- Jeg kan læse og forstå spørgsmålene.
- Jeg kan svare på spørgsmålene.
- Jeg kan reflektere over spørgsmålene og sætte ord på, hvad jeg selv mener.
- Jeg kan relatere den bibelske fortælling til egen tilværelse.

5. lektion

LUTHER, SKOLEN OG SPROGET**Aktivitet****GALGELEG MED REFORMATIONENSORD**

Tegn en galge på tavlen.

Tegn et antal streger, som svarer til det antal bogstaver i det ord, du tænker på.

Eleverne skal nu gætte på et bogstav, der indgår i ordet.

Hvis der gættes rigtigt, skrives bogstavet på den rigtige plads. Hvis der gættes forkert, tegner man et hoved i galgen. Næste gang eleverne gætter forkert, tegner man en krop, derefter den ene arme, den anden arm, den ene fod og til sidst den anden fod. Det gælder om at gætte ordet og undgå at blive hængt

Eksempler på ord:

- Afladsbreve
- Samvittighed
- Skærsilden
- Reformationen
- Martin Luther
- Hans Tausen

FØRTE SALMER TIL DEMOKRATI?

Når man synger sammen, indgår alle på lige fod i et fællesskab med andre. Nogle mener, at man faktisk kan trække en parallel fra indførelsen af menighedssange til den senere indførelse af demokrati.

Læs <http://videncenterforsang.dk/reformationsjubilaem/>

6. lektion

LUTHERS NYE KIRKE**Resume af filmen** varighed: 13.33 min

Hans Tausen vil gerne vide, hvem der egentlig ejer byen i dag, og hvor meget jord kirken ejer. For da han var her sidst, ejede kirken 1/3 af al jord, og havde stor magt, men Alvilda mener ikke, at kirken spiller en så stor rolle i samfundet i dag – mere i den enkeltes liv. Hun kan også fortælle, at man stadig betaler skat, men i dag er det til staten, og at velfærdsstaten i dag tager sig af syge og fattige i stedet for munkene, der forsvandt med reformationen. Det starter en snak om splittelsen af kirken i to – katolsk og protestantisk, og om magtkampe, bondeoprør og fyrster. Alvilda tager også Hans Tausen med på besøg i en kirke, så de kan se, hvad der er sket med indretningen af kirkerummet. Her når de to til den konklusion, at der i dag stadig er masser af spor efter reformationen, selv om noget af det nok også bare er sket, fordi der er gået 500 år. Hans Tausen slutter af med at give Alvilda et træ i afskeds gave med henvisning til historien om Luther, der blev spurgt, hvad han ville gøre, hvis han fik at vide, at verden ville gå under i morgen – og så svarede, at så ville han plante et træ i dag.

Find på en ny overskrift

Find en ny overskrift til afsnittet.

Overvej hvad hovedtemaet i afsnittet er.

Spørgsmål

Gå sammen to og to og svar på følgende spørgsmål:

- Hvor meget jord ejede kirken før reformationen?
- Hvad skete der med kirkens magt efter reformationen?
- Hvordan ændrede kirkerummet sig?
- Hvorfor fandt folk sig i, at kirken havde så meget magt?
- Hvilken kirke har vi i dag i Danmark?
- Hvilke spor kan man se efter reformationen i dag?
- Hvad ender Luther tanker med at gøre ved kirken?

Gå sammen med et andet makkerpar og snak om, hvad I har svaret til spørgsmålene.

Fælles klassesamtale.

LÆRINGSMÅL

Jeg kan læse og forstå spørgsmålene.

Jeg kan svare på spørgsmålene.

Jeg kan reflektere over spørgsmålene og sætte ord på, hvad jeg selv mener.

6. lektion

LUTHERS NYE KIRKE**Aktivitet****REFORMATIONEN SOM TEGNESERIE****Til de yngste:**

Lav en tegneserie om reformationen – Hvad skete der?

Brug programmet "Pixton" eller lignende.

Til de ældste:

Lav en tegneserie om, hvad reformationen har betydet for os i dag?

Brug programmet "Goanimate" eller lignende.

Pixton er foreslået til de yngste, da programmet er nemt at bruge. Mulighederne er større i Goanimate, dog også teknisk sværere at bruge. Har eleverne gode computerfærdigheder kan de med fordel bruge Goanimate, også selvom de ikke hører til "de ældste". Hvis skolen bruger skoletube.dk, har eleverne adgang til de to tegneserieprogrammer den vej igennem.

Ekstra opgave om håb

En anekdote fortæller, at Martin Luther engang blev spurgt: "Hvad ville du gøre, hvis du fik at vide, at verden gik under i morgen?" Han svarede: "Så ville jeg plante et æbletræ i dag."

- Hvad mente Luther mon med det?
- Hvad handler anekdoten om?
- Hvad ville du gøre, hvis verden gik under i morgen?

Inddrag evt. Nik & Jays "En dag tilbage", hvis I ønsker at arbejde mere med emnet.

6. lektion

LUTHERS NYE KIRKE

Bevægelse

LUTHER-STRATEGO

Præsenter eleverne for nogle af de centrale roller i reformationen, mens de leger og samarbejder. Find beskrivelse af Luther-stratego og kort til lige at printe hos Folkekirkens Konfirmandcenter.

[http://www.konfirmandcenter.dk/index.php?id=1163&tx_konfmatextended_matlist\[action\]=show&tx_konfmatextended_matlist\[controller\]=Materiale&tx_konfmatextended_matlist\[materiale\]=330&cHash=9c230629130a0d16b0353a3eb1669970](http://www.konfirmandcenter.dk/index.php?id=1163&tx_konfmatextended_matlist[action]=show&tx_konfmatextended_matlist[controller]=Materiale&tx_konfmatextended_matlist[materiale]=330&cHash=9c230629130a0d16b0353a3eb1669970)

VI FEJRER FØDSELSDAG PÅ GRUND AF REFORMATIONEN

Før reformationen, da vi var katolikker, fejrede man ikke fødselsdage, men derimod navnedage. Langt de fleste dage i året var tildelt en bestemt helgen, og de, der var opkaldt efter denne helgen, blev fejret på navnedagen. Efter reformationen i 1536 ville protestanterne ikke forbindes med de katolske helgener. Derfor blev navnedage erstattet af fødselsdage i de protestantiske lande som Danmark.

EKSTRA MATERIALE

Tværfaglig opgave med musik:

Skriv en sang eller en rap om reformationen, Luther og/eller Hans Tausen. Brug musikprogrammet "Incredibox" (<http://www.incredibox.com/>), hvor eleverne kan lave en melodi eller et beat til deres tekst.

Til inspiration kan eleverne lytte til Sigurd Barrets nye reformationssange på www.dkm.dk/luther, eller se Mathias Obdrups "Lutherlike", som er en rap om reformationen og Luther: <https://www.youtube.com/watch?v=Xaw1aeeTfOw>

Filmkonkurrence om Luther

Film er udgangspunktet for en konkurrence om reformationen, der inviterer elever og konfirmander til at visualisere, hvem Luther var, og hvorfor han gjorde, som han gjorde. Konkurrencen er udskrevet af Præsidiets for Reformationsjubilæet i Danmark i samarbejde med Nationalmuseet, Undervisningsministeriet og Folkekirkens Skoletjeneste. I kan deltage i konkurrencen frem til 25. september.

<http://www.emu.dk/modul/elev-film-om-luther-efters%C3%B8ges-til-filmkonkurrence>

Mere reformation til børn

www.luther2017.dk/jubilaet/jubilaet-for-boern-og-unge/

www.emu.dk/tema/reformationen-1517-2017

Kolofon

Undervisningsmaterialet er udarbejdet af Amalie Mølbach Johan og Rikke Rosenkrans Bøgh i forbindelse med udgivelsen af de 6 film "Vi lytter til Luther".

Illustrationer: Tumblehead.

Projektet "Vi lytter til Luther" er produceret af Danmarks Kirkelige Mediecenter og blevet til i et samarbejde mellem Viborg Kommune, Viborg Stift, Tumblehead, Sigurd Barrett og Danmarks Kirkelige Mediecenter. Projektet er støttet af Folketinget - Reformationspuljen, Ole Kirk's Fond, Præsidiets for Reformationsjubilæet i Danmark og Viborg Kommune.

www.dkm.dk/luther